



Coach | Astroloog | Tekstschrijver

Ben Rovers

CRISES, COMLOTTEN EN CORONA: 12 JAAR PLUTO IN STEENBOK

COVID-19



Trends duiden van fenomenen die nog volop gaande zijn, daar moet je mee oppassen, zo leerde ik ooit: het overzicht ontbreekt als je er zelf nog middenin zit. Echter, de gebeurtenissen die nu gaande zijn, lijken me een uiting van iets groters dat bovendien al een poosje aan de gang is. Dus ik waag het erop.

Pluto in Steenbok

Voor mij begint dit verhaal om en nabij januari 2008. In die maand gaat de planeet Pluto het teken Steenbok in. Over bijna vier jaar, op 20 november 2024, verlaat Pluto definitief dit teken en gaat hij het teken Waterman in. Van de bijna zeventien jaar dat Pluto in Steenbok doorbrengt, zijn er nu ruim twaalf voorbij. Genoeg om een balans op te maken van wat deze planeet ons brengt en heeft gebracht, en wellicht nog gaat brengen.

Pluto (Grieks: Hades) is de God die over de onderwereld heerst. Hij werkt in het verborgene en heerst over zaken van het duister, geheimen, de dood, maar ook over alle schatten en rijkdommen die in de onderwereld kunnen worden aangetroffen, zoals kostbare grondstoffen en edelmetalen. In het teken Steenbok werken de Plutonische krachten vooral op systeemniveau. Dit kunnen systemen van allerlei aard zijn, zoals economische, politieke en financiële systemen, maar bijvoorbeeld ook religieuze en fysieke systemen (bijv. de aarde als ecologisch systeem). Pluto zal in dit teken ook de leiders van deze systemen raken, zij die verantwoordelijkheid dragen voor een systeem.

Voorbeelden van systeemcrises

Wanneer we terugkijken op de afgelopen twaalf jaar, zien we Pluto in Steenbok op tal van terreinen actief. Vaak in combinatie met andere planeten, maar die dynamiek laat ik hier buiten beschouwing. Ik zal hierna enkele in het oog springende voorbeelden noemen. Het kenmerkende van deze situaties is telkens dat systemen en/of hun leiders in een crisis geraken, doorgaans naar aanleiding van al langer bestaande verborgen gebreken in het systeem en/of (verondersteld) laakbaar gedrag van hun leiders.

In oktober 2008 bereikt de kredietcrisis een hoogtepunt. Een belangrijke aanleiding was dat banken winst probeerden te maken op slechte hypotheeklen. Een soort piramideconstructie die instortte. Toen deze crisis uitbrak, bleek vervolgens dat banken wereldwijd onvoldoende financiële dekking hadden om deze klap op te vangen, wat vervolgens leidde tot een wereldwijde economische crisis.

Eind 2010 begon de Arabische lente. In bijna de gehele Arabische wereld braken opstanden uit tegen de autocratische regimes. Anno 2020 is de overgrote meerderheid van deze landen overigens terug bij af.

De leiders van zeer uiteenlopende maatschappelijke systemen zijn in de afgelopen twaalf jaar ter discussie gesteld of aan de schandpaal genageld, vanwege onoirbaar gedrag, schandalen of simpelweg omdat 'het publiek' hen niet meer gelooft of vertrouwt. Denk bijvoorbeeld aan de CEO's van banken en multinationals die als 'graaiers' worden aangeduid. Denk aan de leiders van de Katholieke Kerk die wereldwijd zijn aangeklaagd voor (het faciliteren van) seksueel misbruik, of aan beroemdheden in de entertainmentindustrie die zijn aangeklaagd in verband met #Metoo.

In de voorbije twaalf jaar zijn op allerlei plekken kopstukken van hun voetstuk gevallen en worden de systemen die zij vertegenwoordigen in twijfel getrokken. De uitingvormen hiervan zijn talrijk, bijvoorbeeld artsen en de medische wereld die niet meer worden vertrouwd (bijv. de anti-vax beweging), media van wie de berichtgeving niet meer wordt geloofd ('fake media') en wetenschappers van wie claims over bijvoorbeeld de opwarming van de aarde in twijfel worden getrokken.

Een laatste voorbeeld van een systeemcrisis betreft de klimaatcrisis, een crisis die verregaande gevolgen heeft voor de mensheid. Ook voor deze crisis geldt dat deze al veel langer sluimerde. Pas in de afgelopen jaren is zij voluit naar de oppervlakte gekomen en heeft het massabewustzijn bereikt.

De vernieuwing van Pluto in Steenbok

De voorbeelden die hiervoor zijn genoemd duiden op systemen in crisis en leiders van die systemen die in crisis verkeren. De geschetste situaties kenmerken zich door afbraak. Op systemisch niveau gaat het bijvoorbeeld om de afbraak van economische waarde of een politieke machtsstructuur, op het niveau van de leiders van deze systemen gaat het om afbraak van gezag, aanzien en geloofwaardigheid. Pluto pakt dit proces grondig aan: de bestaande vormen worden vernietigd om plaats te maken voor nieuwe. Het is

daarom interessant om deze andere kant van Pluto te onderzoeken. Wat komt er zoal tevoorschijn uit de afbraak? Ik bespreek wederom enkele in het oog springende voorbeelden.

In de voorbije jaren zien we een sterke opkomst van leiders die kritisch zijn over bestaande systemen. Deze systeemkritiek gaat alle kanten op. Politici als Trump, Johnson en Baudet zijn kritisch op globalisering en willen terug naar een situatie waarin de natie-staten het weer voor het zeggen hebben. Ook zien we naar autocratie neigende tendenzen in democratieën (VS, Rusland, Turkije, Brazilië, Hongarije, etc.). Economische systeemkritiek vinden we bij mensen als Bernie Sanders, Piketty en Jesse Klaver: zij betogen dat het huidige economische systeem diepgaand op de schop moet om zo de ongelijkheid in de samenleving terug te dringen.

Op een heel ander vlak is er Wikileaks die misstanden bij overheden aan de kaak wil stellen door geheime documenten van overheden online te zetten (Pluto in Steenbok: systeemgeheimen naar buiten brengen). De laatste Paus, Franciscus, die in 2013 aantrad, is kritisch op zijn eigen instituut probeert dit sinds zijn aantreden van binnenuit te hervormen. Op klimaatsterrein is er de Zweedse scholier Greta Thunberg die probeert de huidige wereldleiders te doordringen van het belang van diepgaande gedragsverandering ten gunste van het klimaat. Als 16-jarige verwijt ze wereldleiders onvolwassenheid, omdat ze de problemen niet doortastend aanpakken. Merk het Steenbokthema op: (on)volwassenheid.

De laatste jaren is ook sprake van een explosie van complottheorieën die onder invloed van *social media* (die ook viraal werken) steeds sneller worden verspreid onder grote groepen mensen. Wat deze theorieën gemeenschappelijk hebben, is het idee dat de mensheid niet kan vertrouwen op bestaande systemen en hun machthebbers, bijvoorbeeld in politiek, media, bedrijfsleven of wetenschap. Doorgaans worden geheime of onzichtbare krachten binnen deze systemen verondersteld die niet het beste met de mensheid voor hebben (de werking van Pluto in Steenbok).

Trump versus Thunberg

De hier gepresenteerde lijst met voorbeelden kan naar believen worden uitgebreid. Waar het om gaat is dat Pluto in Steenbok naast afbraak ook de omzetting naar nieuwe vormen zichtbaar maakt. Deze nieuwe vormen blijken zeer uiteenlopend te zijn. Kort gezegd: van Trump tot Thunberg. Door deze twee -als voorbeeld- tegenover elkaar te zetten, kunnen we de dualiteit achter de nieuwe vormen ontdekken. Thunberg hamert op het feit dat wereldleiders hun verantwoordelijkheid voor de planeet onvoldoende oppakken en dringt aan op verandering. Trump ontkent dat sprake is van een klimaatprobleem en neemt maatregelen die de CO2-uitstoot juist vergroten.

We zien in dit voorbeeld een typisch Steenbokkenmerk naar voren komen: verantwoordelijkheid nemen. Het voorbeeld van Trump en Thunberg maakt duidelijk dat verantwoordelijkheid ontlopen uiteindelijk zal leiden tot een systeemcrisis, in dit geval een ecologische crisis, terwijl verantwoordelijkheid nemen, de crisis (mogelijk) kan afwenden en vernieuwing tot stand brengt.

De systeemcrises die Pluto in Steenbok aan het licht brengt, betreffen negatieve uitingen van het teken Steenbok. Vertaald naar het handelen van leiders: er is bijvoorbeeld onverantwoord gehandeld, verantwoordelijkheden zijn niet genomen, maar ook: er is oneervol gehandeld, on-integer gehandeld, onbetrouwbaar gehandeld, niet in het belang van het grotere geheel. Of: er is niet gehandeld waar wel gehandeld had moeten worden. Zaken zijn op hun beloop gelaten. Steenbok vraagt om 'aan het werk

gaan', in beweging komen, niet stilzitten en het laten gebeuren. Het zijn dit soort Steenbokuitingen die hebben geleid tot de systeemcrises die we de afgelopen jaren in hoog tempo voorbij hebben zien komen.

De pandemie van de gekroonde

Dit brengt ons bij de laatste crisis, waarvan we nu -medio april 2020- alleen nog maar het begin hebben gezien: de Covid-19 pandemie. Deze crisis is in eerste instantie een humanitaire crisis. Merk op dat Pluto in Steenbok hier vooral ouderen met de dood treft. De effecten van Covid-19 gaan echter veel verder dan de aantasting van individuele 'biologische systemen'. Wereldwijd is het publieke leven inmiddels tot stilstand gekomen, zijn aan mensen bewegingsbeperkingen opgelegd, grenzen die al heel lang open waren, zijn weer gesloten, de eenzaamheid onder mensen groeit, maar ook de angst en depressie. We zien overal de beperkingen van Steenbok opduiken en zeker niet in de laatste plaats in het economisch systeem: door alle *lock downs* wordt nu al een ongekende krimp zichtbaar.

De precieze omvang van de economische crisis die gaat volgen op de humanitaire crisis laat zich vooralsnog raden, maar dat het een crisis van ongekende proporties wordt, staat nu al vast. Wat mogelijk anders is aan deze crisis, is dat een terugkeer naar de (economische) situatie vóór Covid-19 steeds minder waarschijnlijk lijkt. Waar bij eerdere crises, zoals de bankencrisis en de Arabische lente, de systeemverstoring van tijdelijke aard was en de situatie van voor de crisis vaak snel terugkeerde, lijkt de kans daarop nu kleiner.

Ter toelichting: een vaccin wordt op korte termijn niet verwacht (het huidige 'wereldrecord vaccin ontwikkelen' staat op vijf jaar) en het opbouwen van voldoende groepsimmunititeit gaat op zijn minst ook een à twee jaar duren. In deze situatie leidt elke keus tot een crisisuitkomst: de economie op slot houden en kiezen voor de capaciteit van de zorg, zal -zelfs als deze situatie maar een paar maanden duurt- de economie voor langere tijd diepgaand beschadigen. Als ervoor wordt gekozen om de huidige beperkingen sneller op te heffen en daarmee de economie eerder op gang te brengen, zal dit onvermijdelijk leiden tot een toename van besmettingen, ziektegevallen en doden. Los van de vraag of regeringen dit beleid 'aandurven', zal ook deze uitkomst, tal van negatieve economische gevolgen hebben. Sommige daarvan worden nu al zichtbaar. Moderne economieën drijven op vertrouwen. De pandemie zorgt voor angst en gebrek aan vertrouwen, vooral een gebrek aan vertrouwen in de toekomst. Dit maakt dat consumenten hun geld niet goed durven uitgeven, bedrijven minder investeringen doen, banken voorzichtiger worden met geld uitlenen, et cetera.

De huidige crisis lijkt dieper dan alle crises die hiervoor zijn aangehaald, want niet alleen is het een humanitaire crisis die ongekende gevolgen heeft voor het economisch systeem, de economische crisis beïnvloedt op haar beurt ook andere systemen, zoals politiek, wetenschap en technologie. Denk bijvoorbeeld aan de veel grotere rol die overheden spelen in het economisch verkeer en aan de ontwikkeling van nieuwe digitale surveillancetechnieken om de verspreiding van het virus in de bevolking te kunnen volgen.

De keuze tussen zorg en economie is zeker niet de enige *Catch-22* keus die aan de orde is. Op de achtergrond speelt bijvoorbeeld ook nog de ecologische crisis. Terugkeren naar *business as usual* zal tot een ecologische ramp leiden. Kortom, de Covid-19 pandemie noopt tot fundamentele systeemkeuzes.

Het kenmerk van een virus is dat het viraal gaat. Het trekt zich niets aan van grenzen die zijn opgeworpen door mensen, bijvoorbeeld op basis van staatkundige criteria, taal of anderszins. Wanneer we de crises

van de afgelopen jaren tegen het licht houden, wordt duidelijk dat deze allemaal virale kenmerken vertonen. We zien telkens een patroon van omvallende dominosteentjes: de aantasting van het ene systeem leidt tot de aantasting van andere systemen. Wat het virale aspect ons duidelijk maakt is dat we als mensheid één systeem vormen, dat we -of we het nu willen of niet- intrinsiek verbonden zijn met alles en iedereen op aarde. Juist nu afzondering voor velen een dagelijkse realiteit is geworden, worden steeds meer mensen zich bewust van hun verbondenheid met en afhankelijkheid van anderen. Het bewustzijn onderdeel te zijn van een groter geheel neemt toe. Ook Pluto in Steenbok.

Het virus dat dit allemaal veroorzaakt is van het type 'Corona', wat kroon of krans betekent, vernoemd naar de vorm van het virusdeeltje. Het gaat dus om een gekroonde, een koning. Wat brengt hij teweeg? Aan de ene kant vernietiging van systemen, aan de andere kant vernieuwing van de wijze waarop we systemen vormgeven. Dit beeld zien we ook in de systeemcrises van de afgelopen jaren.

Wat voor koning(in) willen we zijn?

Als de voorgaande analyse iets duidelijk maakt, dan is het wel dat Pluto in Steenbok ons bewust maakt van het feit dat we onderdeel zijn van grotere verbanden, dat we in verbinding staan met elkaar, maar ook dat we afhankelijk zijn van elkaar. En dit allemaal via de systemen waar we deel van uitmaken: de zieke is verbonden met de gezonde, de zorg met de economie, de ene economie met de andere, et cetera. We vormen als mensheid één levend systeem. Dat is waar Pluto in Steenbok ons in deze periode op attendeert.

Dragen we als individuen zorg voor het grotere geheel of zorgen we vooral voor onszelf? Nemen we onze verantwoordelijkheid en komen we in actie voor de systemen waar we deel van uitmaken (zoals de gemeenschap, de economie, het klimaat)? Gaan we verantwoord om met de hulpbronnen die vanuit deze systemen aan ons beschikbaar worden gesteld? Handelen we naar eer en geweten? Kunnen we ons dienstbaar opstellen naar het hogere doel? Met andere woorden: hoe geven we ons eigen leiderschap vorm? Hoe vervullen we onze rol als 'koning(in)'?

Uit de beschrijvingen van de diverse systeemcrises blijkt dat het hogere belang het in deze gevallen altijd aflegde tegen de individuele belangen van betrokkenen binnen deze systemen. Dit heeft ertoe geleid dat ze uit balans zijn geraakt en beschadigd.

De Covid-19 crisis maakt duidelijk dat het leiderschapsvraagstuk niet alleen betrekking heeft op formele leiders, maar op ons allemaal. We dragen immers allemaal verantwoordelijkheid voor het grotere geheel, ieder van ons op eigen wijze. De crisis waarin we nu zijn beland en waarvan het einde nog lang niet in zicht is, nodigt ons uit ons te bezinnen op onze rol, om verantwoordelijkheid te nemen. Ze vraagt daarnaast ook om een bezinning op de leiders die we kiezen. Kiezen we voor leiders die het hogere belang voor ogen hebben of juist niet? Die hun verantwoordelijkheid nemen of er juist voor weglopen? Die integer handelen of handelen vanuit eigen agenda's? Et cetera. Al deze keuzes beïnvloeden de nieuwe vormen en systemen die zullen ontstaan.

Wanneer we kijken naar de leiders die nu en in de afgelopen jaren zijn opgestaan, kunnen we vaststellen dat deze 'koningen' (en koninginnen!) van beiderlei kunne zijn. We zien aan de ene kant leiders opstaan die bestaande systemen willen desintegreren, die uit grotere verbanden willen stappen en die soms schaamteloos voor het eigen belang kiezen. Aan de andere kant zien we leiders die het tegenovergestelde

nastreven. Pluto in Steenbok maakt deze processen zichtbaar. Wat voorheen verborgen was, komt in deze periode naar buiten en wordt in het licht van ons bewustzijn gebracht.

Maar nu de crux: de keuzes waar onze leiders voor staan, daar staan we feitelijk allemaal voor. De klimaatcrisis biedt hiervoor een goede illustratie. Waar kiezen we voor? Handhaven we -uit comfort, gemak en korte-termijn eigenbelang- onze huidige levenswijze, ten koste van de ecologische schade die erdoor veroorzaakt wordt? Of kiezen we voor veranderingen in onze levenswijze om een ecologische ramp te voorkomen? Dit soort keuzes zijn nu op allerhande niveaus aan de orde.

Dit is wat Pluto in Steenbok aan ieder van ons vraagt: wat voor soort koning(in) wil je zijn? Welk belang wil je dienen? Als we ons focussen op het collectieve belang, zal Pluto vanuit de diepte ons haar schatten aanreiken: systemen (sociaal, politiek, economisch, ecologisch, etc.) die gezond zijn en in balans, die de mensheid dienen en ondersteunen. Als we andere keuzes maken...ach...in het jaar 2254 begint Pluto aan een nieuw ommetje door Steenbok.

Tot slot: de geschiedenis herhaalt zich?

De vorige rondgang van Pluto door Steenbok was van 1762 tot en met 1778. Een periode die net als de huidige werd gekenmerkt door fundamentele discussies over hoe we onze economische en maatschappelijke systemen vormgeven. In 1762 verscheen Rousseau's *Social contract*, twaalf jaar later, in 1776, verscheen Adam Smith's *Wealth of Nations*. In het eerste boek ligt de nadruk op het belang van de wil van het volk en de rol van regeringen als dienstbaar aan die wil. In het tweede boek gaat het ook over de rol van de overheid, in de zin dat deze zich zo weinig mogelijk moet bemoeien met de economie. De vrije markt regelt zichzelf en genereert maximale rijkdom voor iedereen. Beide theorieën vormen in grote lijnen nog steeds de grondslag van ons huidige politiek-economische systeem: een vrije markteconomie gekoppeld aan een democratie.

Deze theorieën zagen het licht in een periode die overigens werd gekenmerkt door wat wel 'verlicht despotisme' wordt genoemd: een staatsvorm waarbij overheden optraden als voorheen de koningen en veel macht naar zich toetrokken. Macht werd gecentraliseerd en het overheidsapparaat gerationaliseerd (bijv. met belastinginning). Deze nogal tegenstrijdige ontwikkelingen leidden overal in de westerse wereld tot democratische revoluties, vooral gericht tegen absolutisme, feodalisme, en mensenrechten die beperkt werden door afkomst en godsdienst. Het idee dat overheden God vertegenwoordigen, verloor in deze tijd ook zijn geldigheid. De burgerklasse kwam aan de macht.

Algemeen worden de diepgaande veranderingen in deze periode gezien als een aanloop naar de meest fundamentele revolutie die nog moest komen: de Franse Revolutie. Die vond plaats in 1789, toen Pluto door het teken Waterman liep. Hoewel de wereld in de tweede helft van de 18e eeuw er heel anders uitzag dan nu, zijn er toch veel parallellen waar te nemen met de huidige situatie. Ook toen ging het om politieke, economische en ook sociale hervorming van bestaande systemen. Pas toen Pluto door Waterman liep, leidde dit tot de fundamentele revolutie die tot op de dag van vandaag doorwerkt (in die periode werd ook Uranus ontdekt).

Om een lang verhaal kort te maken: de ontwikkelingen die we nu waarnemen zijn misschien niet meer dan een voorbode voor de systeemveranderingen die op komst zijn als Pluto in 2023 (en in 2024 definitief) het teken Waterman binnen gaat.

OVER DE AUTEUR

Ben Rovers werkt als professioneel astroloog en heeft een praktijk in Nijmegen. Hij is oprichter van De Hermetische Kosmos | School voor Astrologie. Hij schrijft en spreekt regelmatig over astrologische, kosmologische en esoterische onderwerpen. Zijn interesses gaan o.a. uit naar antieke kosmologie, filosofische grondslagen van astrologie en Hermetische Astrologie (een op de ziel gerichte vorm van astrologie die inzichten uit Hermetische teksten verbindt met astrologie). Neem contact op via www.benrovers.com.